

פניני הפרשה

שמות

עלון מס'

1172

שנה כ"ד התשפ"ג

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

לראות מעלת חברינו

ואלה שמות בני ישראל (א.א) – כתב רש"י: אף על פי שמנאן בחייהם, חזר ומנאן במיתתן, להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם. שנאמר (ישעיה מ'): "המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא". ע"כ. ויש להבין לשם מה צריך משל להסביר מעלת כל אדם מישראל, הרי ודאי כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא? ועוד למה דוקא כאן בפתח ספר שמות, הזורת התורה על שמותם ומרמות את מעלתם?

אלא, ספר שמות מספר על יצירת עם ישראל, כפי שנאמר בהמשך הפסוקים "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד". כשהתורה מדברת על אומה שלימה, יש חיש שנחשוב שיש חשובים יותר ויש חשובים פחות. לכן דוקא בפתחת ספר שמות מודיעה לנו התורה את חיבתם של עם ישראל שנמשלו לכוכבים, כדי לדעת מעלת כל יהודי באשר הוא.

ולכן נמשלו לכוכבים שלעיננו נראים זעירים, אך כשמתקרבים אליהם עם חלית מגלים כמה גדולים ועצומים הם. כך יש להביט על כל יהודי, למרות שנראה קטן, נשמתו גדולה ועצומה ומגיעה עד שמי שמים. וכבר דרשו חז"ל שהמלה "ישראל" נטריקון יש ששים ריבוא אותיות לתורה – לכל יהודי יש את ההבנה המיוחדת שלו בתורה. ותפקיד האדם להתפלל את תפלת רבי אלימלך מליזנסק וצ"ל בתחינתו המפורסמת: "אדרבא, תן בלבנו שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא הסרוגם".

*

מסופר כי באחד מימי חול המועד פסח, ישב הגאון רבי עזרא עטיה וצ"ל עם תלמידיו והשתעשע עמם בדברי תורה. הם דנו בהלכות הפסח, עברו להידושים ולאגדות מעניני החג והמשיכו להעלות סוגיות הלכתיות. החדר המה מבחורי הישיבה ומאברכי הכולל שגדשו אותו מפה לפה, וקול הלימוד נשמע ברמה. לפתע נכנס למקום יהודי פשוט. ממראה פניו ניכר כי איש קשה יום הוא, שהחיים לא האירו לו פנים. להפתעתם של הנוכחים, קם ראש הישיבה ממקומו לכבוד הנכנס, ניגש אליו וקיבלו בסבר פנים יפות. אחר תפס בכף ידו והושיבו, כשהוא חולק לו כבוד. פניו של האיש זרחו באור מיוחד. הוא המשיך להחזיק בידו של ראש הישיבה לנגד פניהם המתפלאות של התלמידים, שלא הבינו מי האיש ועל מה ולמה זכה שרבים יחלוק לו כבוד גדול כל כך. לאחר שהלך האורח לדרכו, העלו התלמידים את תמיהתם באוזני ראש הישיבה. "אדם קשה יום ואומלל הוא", השיב להם רבם. "יש אנשים שמצוה להעניק להם מטבע לצדקה ויש אנשים שמצוה להעניק להם מעט כבוד. גם זו צדקה..."

מפל מלמדי השכלתי	עצה טובה
מה לומדים מ – ילדים לשפח במהירות מאכזבות, לסלח ולהתחיל מחדש, להיות אמתיים ולדבר בכנות, להיות פעילים, להיות את ההווה ולא רק את העתיד, לכפות פשע צוב, לצחק פשע מח.	כדי להיכנס לשבת בלי לחץ, כדאי לעשות מגירה לשבת שבה יהיו מרוכזים כל דברי השבת: מפות, מפיונים, ניילון לשולחן, חבקים לשולחן. כאשר הכל תחת קורת גג אחת – הכל מהיר יותר ופרקטי. (נ. גריין)

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון וצ"ל

"יזכור אדם איך בדורות השמד מסרו אבותינו עצמם גופם ודמם וממונם להריגה ולשריפה ולגירוש בעירום ובחוסר כל, כדי להעמיד דורות בישראל צדיקים וכשרים. וכל שכן אנו שעומדים בדורות החופש, למה נאבד את אחריתנו בשביל הכבוד המדומה והתאוות המאבדים את האדם מן העולם." ("מגיד חדשות" ח"י דרוש י"ט).

מי שם פה לאדם או מי ישום אלם וגו' (ד' י"א) – עיין מה שפירש רש"י ז"ל. ואפשר לפרש עוד לפי מה שכתב רש"י עצמו לעיל (ב' י"ד) שמושה רבנו הרגו למצרי "בפיו" על ידי שם קדוש. ע"ש. וזהו מה שאמר ה' למושה כאן "מי שם פה לאדם", כלומר מי שם לך פה כשהרגת את המצרי. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

ושאלה אשה משכנתה כלי כסף וכלי זהב ושמלות ושמתם על בניכם ועל בנותיכם (ד' כ"ב) – מה שסמך "ושמתם על בניכם ועל בנותיכם" לתיבת "ושמלות" אפשר שהוא עצה טובה שה' יעין למושה שכדי שלא יכבד עליהם הכלים שישאלו ממצרים. לכן הכלי כסף וכלי זהב שהם כבדים ישאו הנשים (הגדולות) ואילו השמלות שהם דברים קלים ישימו על הבנים והבנות הקטנים. ויש סמך לזה מדברי הטור הארוך שכ' שבתחילה ה' א"ל "ושאלה אשה" וגו', ולפי שהיה קשה בעיניהם ליקח שמלות מפני כובד המשא אמר הקב"ה וכו'. (הרה"ג ר' רחביה חרוק שליט"א).

נקודת חן / עובדיה חן

"אנכי" שם הקוד

"מי אָנְכִי פִי אֶלְךָ אֶל פְּרַעָה" (שמות ג, יא) - אין אני אותו "אָנְכִי" שהבטחת ליעקב. אך באמת כוונת הקב"ה היתה למסור ליעקב סימן על הגאולה, ולכן הבטיחו "כי אהיה עמך" - בשליחותי אתה הולך ואהיה עמך לעוזרך, ומה שאמרתי "אנכי אעלך", אין הכוונה שאנכי ולא אחר, אלא שהמלה "אנכי" היא שם קוד וסימן, שבמלת "אנכי" אעלך, שאינם נגאלים ממצרים כי אם בזכות התורה שהם עתידים לקבל בהר סיני שמתחילה ב"אָנְכִי ה' אֶלְהִיךָ". וזהו שאמר לו הקב"ה: "וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה".

*

ממה שהוסיף ה' בהבטחה ליעקב "גם עלה", למדו חז"ל שהגאולה האחרונה אף היא בלשון "אָנְכִי", כפי שנאמר בה "הִנֵּה אָנְכִי שֹׁלַח לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא" (מלאכי ג, כג).

אף לעתיד לבוא, כימי צאתנו מארץ מצרים, יגאל אותנו ה' וישיב בנים לגבולם בזכות לימוד התורה. וכן מובא בתנא דבי אליהו (אליהו זוטא י"ד): "אין ישראל נגאלים לא מתוך הצער ולא מתוך השיעבוד ולא מתוך הטלטול ולא מתוך הטירוף ולא מתוך הדוחק ולא מתוך שאין להם מזונות. אלא מתוך עשרה בני אדם שהם יושבים זה אצל זה, והיה כל אחד ואחד מהם קורא ושונה עם חבירו וקולם נשמע... וכן מציינו באבותינו הראשונים שלא נגאלו ממצרים אלא מתוך דברי תורה...".

גם האור החיים הקדוש (שמות כז, כ) כותב על פי הזוהר הקדוש כי עם ישראל ינצלו מארבע הגלויות בזכות ארבעת הצדיקים: גלות ראשונה - אברהם, גלות שנייה - יצחק, גלות שלישית - יעקב, והגלות הרביעית - בזכות משה, "ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה".

כאשר שולח הקב"ה את משה רבנו לגאול את ישראל, משה רבנו מנסה לחמוק מהתפקיד באומר: "מי אָנְכִי פִי אֶלְךָ אֶל פְּרַעָה" (שמות ג, יא). עונה לו הקב"ה: "ויאמר כי אהיה עמך. וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה" (שם י"ב). התשובה לכאורה אינה ברורה. מה עניין קבלת התורה על הר סיני לשאלתו של משה "מי אנכי כי אלך אל פרעה"?

מי שניחן בהבחנה לשונית, ישים לב כי המלה "אנכי" חוזרת על עצמה גם בשאלה וגם בתשובה, ולא בכדי.

המדרש (שמות רבה ג, ד) מגלה שמאחורי הדין ודברים הזה מסתתר דו-שיח נסתר, וכדי להבינו יש לשוב אחורה להתגלות אחרת של הקב"ה. כאשר נודע ליעקב אבינו כי יוסף חי וכי הוא מלך במצרים, הוא חושש מהירידה למצרים, והקב"ה נגלה אליו במראות הלילה ומרגיעו: "וַיֹּאמֶר אָנְכִי הָאֵל אֲלֵהִי אָבִיךָ אֵל תִּירָא מִרְדָּה מִצְרַיִם פִּי לְגוֹי גְדוֹל אֲשִׁימָךְ שָׁם. אָנְכִי אֶרְדַּעְמָךְ מִצְרַיִם וְאָנְכִי אֶעֱלֶךָ גַּם עֲלֵה".

גם כאן המלה "אנכי" חוזרת על עצמה שלש פעמים, והמדרש מלמדנו שמושה רבנו רמז לאותה התגלות של יעקב. כשאמר משה לפני הקב"ה "מי אנכי" התכוון לשאול: "רבוץ העולמים! כְּשִׁירְד יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם לֹא פָךְ אִמְרַת לֹ: 'אָנְכִי אֶרְדַּעְמָךְ מִצְרַיִם וְאָנְכִי אֶעֱלֶךָ גַּם עֲלֵה? ! וְעַכְשָׁיו אֵתָה אוֹמֵר לִי: 'לְכָה וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל פְּרַעָה', לֹא אָנְכִי הוּא שְׂאִמְרַת לֹ: 'וְאָנְכִי אֶעֱלֶךָ גַּם עֲלֵה'".

הגאון רבי יאשיהו פינטו זצ"ל בספרו "כסף נבחר" (דרוש שני לפרשת שמות) מבאר שמושה רבנו בתחילה הבין דברים כפשוטם, שכוונת הקב"ה "אנכי אעלך" בעצמי ולא על ידי שליח, ולכן כשביקש ממנו ה' להיות שליח להעלות את ישראל ממצרים, טען

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

לחם רמעה

בני משפחת מאזוז הסבו יחד ליד שלחן השבת הערוך בטוב-טעם, שירת "שלוש עליכם" בצוותא השרתה אוריה חגיגית ומבורכת, אך דבר מה העיב על השמחה.

אמו הצדקת של רבי רפאל, מרת אמימה, שנתאלמנה לא מכבר, ישבה בפינתה ופניה נוגות קמעה. בעיניו הרגישות, הבחין רבי רפאל בעצבונה, ומיהר לגשת אליה, מיד עם סיום שירת 'שלוש עליכם'.

"אמי היקרה! מה ארע?", שאל בדאגה כשחמלה נמסכת בקולו, "מדוע את בצער? שבת היום! שמא אינך חשה בטוב?"

"יודע אתה, בני, כי חולת סכרת הנני", סיפרה האם כשצער דק נמסך בקולה, "רק לחם שעורים יכולה אני לאכול, והנה, בשבת, בני הבית נמנעים לשים את לחמי על שלחן השבת, מאחר והוא שחור, וטוענים הם כי צבע שחור מסמל דבר לא טוב".... האם ניגבה דמעה סוררת והמשיכה "מאוד חפצה אני שגם הלחם שלי יושם בדרך של כבוד על שלחן השבת".

רבי רפאל ניגש חיש קל אל המטבח, נטל את לחם השעורים השחור, הניחו בחדוה על שלחנו, ליד צלחתו האישית, ואמר לאם במטרה לעודדה: "אמא, הלחם שלך מאיר את שלחן השבת שלי!"

זהרו פניה של האם ובקול נרגש בירכה מעומק לבה: "יהי רצון שתזכה לבן שיאיר את עיני ישראל בתורה". ו... הברכה שיצאה מלב נרגש התקיימה במלואה כאשר זכה רבי רפאל בבנו הגדול מרן הגאון רבי מצליח מאזוז זצ"ל (שהשבת יום הילולתו).

אור גדול בקע מביתו של הצדיק רבי רפאל מאזוז זצ"ל בג'רבא, באותה שעה לאחר חצות הלילה של ליל שישי כ"ו בחשון התער"ב. נגוהות של אושר ושמחה מלווים ברחשי תפלה ותקוה, התמזגו ברגעים אלו של הולדת הבן המיוחל, שנולד בשעה טובה, לאחר ארבע שנות ציפיה!

האב המאושר ושבע הצרות, אחז בהתרגשות את בנו בחיקו, חיוך חם ומאיר על פניו, והוא מביט לתוך עיניו הטהורות של התינוק בכמיהה: "אלוקים! אנא, קיים לי את הילד הזה. כמה חפץ אני לזכות לקיים בו את המצוה: ושננתם לבניך"....

האם החלשה מתכוננת בתינוקה הרך, אשר ברגע אחד ממלא את הלב בהמון אהבה והודיה לבורא העולם על המתנה הנפלאה, ונושאת תחינה נרגשת לאב הרחום שבמרומים כי תזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים.

הדלת אינה מפסיקה ליסוב על צירה. הכל באים להשתתף בשמחתו של הצדיק הנערץ רבי רפאל. דודים ומכרים החפצים לשמוח בשמחתם, נכנסים בקריאות שמחה, כלל לא מתחשבים בשעה המאוחרת. הכל מאחלים "סימן טוב" בלב חם, ובלבם תפלה, שיהיה זה זרע של קיימא.

בסתר לבו, ידע רבי רפאל כי ילד מיוחד זה, הוא פרי ברכתה של מרת אמו הצדקת מרת אמימה שבעבר איחלה לו מקירות לבה: "יהי רצון שתזכה לבן שיאיר את עיני ישראל!"

וברכה זו ברכתו אמו, מפני מעשה שהיה:

ראשון בקודש

סימני הפיסוק הראשונים המוכרים לנו

טעמי המקרא, המדריכים את הקורא היכן להפסיק במשפט והיכן לחבר, ובכך הם למעשה מהווים את הפירוש הראשון למקרא. וכמ"ש חז"ל "ויבינו במקרא" – זה פיסוק טעמים" (נדרים ל"ז ע"ב), ופירש הרא"ש: "שעל ידי הנגון מבינין לחבר המקרא למעלה ולמטה". בהשוואה לניקוד היום, האתנה וסוף פסוק הם כמו נקודה, ואילו הפסיק הוא כמו זקף קטון.

מונאים את האוניות – אצלנו

"אוצרותינו"

וטועמים עונג שבת אמיתי!!!

הספר 'אוצרותינו' לוקח את הקורא למסע אל אוצרות התורה לאור חידושיהם ולקניהם של רבותינו הספרדים, שזור בסיפורים ומסלים

ניתן להשיג בישיבת כסא רחמים

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: המתפלל בציבור בסידור עם כוונות הרש"ש, האם יש בזה חשש של "לא תתגודדו" תשובה: אין איסור זה רק יוהרא, אלא אם כן הוא מבין באמת.

שאלה: אשה המבקשת להתפלל תפלה אחת ביום כדינה, האם תעדיף להתפלל דוקא תפלת ערבית משום "זריזין מקדימין למצוות"? תשובה: עדיף שחרית, כי קיימא לן תפלת ערבית רשות.

שאלה: מה דעת כת"ר שליט"א על אנשים שנמנעים מלאכול בשר מטעם צער בעלי חיים? תשובה: חוקרים בדקו ומצאו שהשחיטה שלנו היא פחות אכזרית מכל סוגי ההמתות של אומות העולם. ובודאי צריך להתעלל כמה שפחות בבעלי חיים, אבל להשאיר כל בעלי חיים עד שימותו מעצמן ויהיו נבלות ואולי גם לכרות להם קבר (!) – זה לא מעשי. כשצדיק אוכל בשר, מעלה את דרגת החי לדרגת מדבר. וגם עם הארץ כשמברך על אכילתו, עושה תקון גדול מאוד.

שאלה: אני מגדל תוכים ומקפיד בכל ערב לכסות להם את הכלוב, כדי שבבוקר לא תכה בהם השמש. לפני כמה ימים שכחתי לכסות, ולקראת הצהרים שמתני לב ששני תוכים מתו, ככל הנראה מהתייבשות. האם עלי לעשות תיקון על כך? תשובה: תודיע לאחרים המגדלים תוכים שיזהרו בזה. ובאופן כללי להזהר ביחוד בצער בעלי חיים.

שאלה: אדם שאטם את גגו כדי למנוע קינון יונים, וכיון שהיו כמה יונים שלא רצו לצאת השאיר אותם בתוך הגג. כעת הוא מתייסר על כך שגרם להם למות. האם נהג כהלכה, ואם לא, מה דרך תשובתו? תשובה: לא נהג כהלכה. אינני יודע דרך תשובה. אולי לפזר מדי פעם אוכל ליונים המשוטטים ברחוב (כמו שנהגים בשבת פרשת בשלח).

שאלה: אדם שמתפלל תפלת ערבית לפני השקיעה, האם מונה מאה ברכות מתפלת ערבית או מהלילה? תשובה: מערב עד ערב.

שאלה: אדם המתעורר כלילה להתפנות וחוזר לישון, האם צריך אז ליטול ידיו ולברך אשר יצר וברכות התורה?

תשובה: אינו חייב בברכות התורה, רק יטול ידיו ויברך אשר יצר בלבד (ברכת על נטילת ידים כדאי להשאיר לבוקר, שנתקנה בשביל התפלה לדעת כמה פוסקים). ואם קשה לו ליטול ידיו באמצע הלילה, יכוין בבוקר בברכת אשר יצר על כל הלילה (עפ"ד הלבוש סימן ד' סעיף א' וסיעתו, ועיי' ברכת ה' ח"ד פרק ו' סעיף נ"ט).

שאלה: חוט אחד מחומי הציצית שנקרע בחלקו, האם הציצית כשרה? תשובה: אפילו נקרע חוט אחד לגמרי, עדיין כשר, כל שנשארו שבעה חוטים קיימים כידוע.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה

לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל